

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВИКЛАДАЧА ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

АНТОНЕЦЬ М.О.

Copyright © 2013

Наближення до загальноєвропейських стандартів освіти вимагає від викладача ВНЗ особливого ставлення до педагогічної майстерності. Як зазначають Т.Хомуленко та К.Фоменко, соціально-економічні зміни, що відбуваються у сучасному суспільстві, обумовлюють необхідність підвищення рівня активності спеціалістів, їх відповідальності щодо власного професійного та особистісного розвитку [6, с. 3].

Конкурентноздатність фахівця у системі освіти прямо пропорційно залежить від постійного вдосконалення його професійної майстерності. Її найкращим індикатором є оцінка праці викладача студентами. У цьому сенсі високий рівень рефлексії педагога завжди допомагає йому зрозуміти, над чим треба далі працювати, що змінювати у власному стилі викладання, яку літературу читати, які новітні педагогічні технології треба опанувати, як швидко реагувати на впровадження у навчальному процесі виникаючих технічних засобів донесення інформації та комп'ютерних засобів спілкування. Г. Єльникова виділяє чотири рівні педагогічної майстерності: елементарний, базовий, досконалий і творчий рівень. Останній характеризується ініціативністю і творчим підходом до організації професійної діяльності [4, с. 39].

Серед студентів – аграріїв, що вивчали філософію, психологію та педагогіку, соціологію, було проведено анкетування щодо розуміння професійної майстерності викладача вищої школи. Доцільно репрезентувати текст анкети: 1. Що Ви розумієте під педагогічною майстерністю? 2. Чи впливає процес викладання на рівень ваших знань?: а) так; б) ні. 3. Проранжуйте риси, притаманні викладачеві, що має авторитет у студентів: кваліфікованість, ввічливість, вимогливість, порядність. 4. Як Ви оцінюєте рівень кваліфікованості викладача?: а) викладач повинен знати відповіді на всі питання зі своєї дисципліни; б) він повинен гарно оперувати поняттями зі свого предмета; в) неможливо знати все. 5. Які вимоги повинен висувати викладач до студентів?: а) знання всього матеріалу, передбаченого навчальним планом; б) знання лише лекційного матеріалу; в) вимоги повинні відповідати самооцінці викладача; г) викладач має бути лояльним до студентів, розуміючи, що навчальний план складають й інші предмети. 6. Основою підготовки до семінарів має бути: а) лекція; б) підручник; в) додаткова література. 7. На семінарах викладач повинен вимагати: а) чіткого відтворення лекційного матеріалу; б) розуміння отриманої інформації; в) уміння доходити висновків; г) уміння спілкуватися за “круглим столом”. 8. Яка система оцінювання прийнятна для Вас?: а) система оцінювання, регламентована освітніми установами; б) викладач може мати свою систему оцінювання, зрозумілу всім студентам; в) система оцінювання – особиста справа викладача. 9. Основою оцінювання мають бути: а) знання студента; б) відвідування занять; в) ставлення викладача до студента. 10. Як викладач має ставитися до порушення дисципліни?: а) суворо карати, бо це заважає навчальному процесу; б) ці питання повинен розв'язувати деканат; в) порушення дисципліни – це проблеми аудиторії. 11. Яке викладання матеріалу є для Вас прийнятним?: а) лекція повинна диктуватися, бо це полегшує підготовку до семінарів; б) лекція як цікава розповідь; в) лекція – діалог; г) усі елементи викладання повинні бути присутні. 12. Яка поведінка має бути притаманна викладачеві?: а) він може ставитися до студентів згідно з їхнім соціальним статусом; б) викладач не повинен підмінювати ділові стосунки панібратством; в) за дружніх стосунків між викладачем і студентами покращується навчальний процес. 13. Якою має бути спрямованість праці викладача?: а) професійна; б) гуманістична; в) творча [3, с. 134].

Особливою складовою спрямованості особистості виступає перфекціонізм, що зорієнтований на себе. “Він передбачає наявність високих стандартів діяльності, внутрішню мотивацію самовдосконалення, схильність до зосередження на меті, тенденцію ставити перед собою складні цілі та готовність докладати зусилля в їх досягненні. Він також передбачає підвищену самокритичність, розвинену самодисципліну і самоконтроль та схильність до рефлексії” [7, с. 24]. Духовний перфекціонізм заснований на особистих стосунках з Богом, який впливає на вдосконалення особистості віруючої людини, що бажає змінюватися і розвивати губристичну мотивацію. Підтвердженням цієї думки є звернення апостола Павла до філіп'ян: “Браття, я себе не вважаю, що я досягнув. Та тільки, забуваючи те, що позаду, і поспішаючи до того, що попереду, я женусь до мети за нагородою високого поклику Божого в Христі Ісусі” [1, Фил. 3:13-14].

Людина створена за образом і подобою Божою. Тому якщо Господь проголошує: “Ось нове все творю!” [1, Об. 21:5], удосконалення особистості є природним процесом, але засноване на бажанні самої людини. Фахівець у галузі вищої освіти постійно повинен працювати над підвищенням рівня власної кваліфікації. Навчальна діяльність заснована на обопільному спілкуванні викладача зі студентами, що часто вимагає фізичного та інтелектуального напруження з боку викладача і згодом у нього може виникнути емоційне стомлення і спустошення. Як слушно зауважують М. Кузнецов та О. Грицук, емоційне вигорання є особливою формою професійної дезадаптації педагогів, що приводить до зниження якості роботи, втрати інтересу до неї і є причиною порушень їхнього здоров'я [5, с.5]. Щоб запобігти цьому, автор постійно працює над розробкою нових тренінгових програм і впроваджує їх у процес викладання психології, культури сім'ї та побуту, етики та естетики тощо. Викладач сповнюється позитивними емоціями, спостерігаючи за несподіваним результатом після проведення вправ. Він вдосконалює професійну майстерність, застосовуючи різноманітні методи арттерапії.

На основі духовних принципів побудови родини, які пропагує автор, студенти починають розуміти, що міцна сім'я створюється тільки на любові. Тренінг “Шлюб на все життя” дає можливість молоді пізнати справжню мету шлюбу: “Покине тому чоловік свого батька та матір свою, та й пристане до жінки своєї, і стануть вони

одним тілом” [1, 1 М.2:24]. Тренінг “Жодних вибачень” проголошує ідею ухилення ризикованої поведінки, що пов’язана зі статевою дошлюбною активністю. Програма включає інформацію про наслідки безладних секс-контактів і покликана розвивати риси характеру, необхідні для статевого утримання [2, с. 239]. Студентам пояснюють гріховність консенсуального співжиття, а також зради: “Бо це воля Божа, освячення ваше: щоб ви береглися від розпусти, щоб кожен з вас умів тримати начиння своє в святості й честі” [1, 1 Сол.4:3-4].

Також актуальним для молоді є тренінг “Мої слова”. На нього мається свідоцтво на авторське право за № 43338 від 17 квітня 2012 року. Мета програми – навчитися слідувати за тим, що ми говоримо і намагатися не вживати лайливих слів. Протягом тренінгу студенти вивчають негативний вплив лихослів’я на людину і приймають рішення відмовлятися від поганих слів. Наприкінці тренер з асистентами показують лялькову п’єсу “Слідкуй за словами”. Участь у виставі не дає викладачеві нудьгувати та втрачати свою майстерність, а навпаки, примушує триматися у тонусі та оновлюватися. Лялькотерапія є не тільки цікавим, але й надзвичайно продуктивним методом виховання духовних пріоритетів. Вона створює сприятливі умови для розвитку здібностей до саморегуляції [2, с. 241]. Тренер закінчує програму закликком з Біблії: “Нехай жодне гниле слово не виходить із уст ваших, але тільки таке, що добре на потрібне збудування, щоб воно подало благодать тим, хто чує” [1, Еф.4:29].

Мета коучінгу “Ти особливий” – повірити в себе як людину, яка є цінною в очах Бога та знайти власні важелі для досягнення максимального результату в різних сферах життя. На коучінг мається свідоцтво на авторське право за № 38186 від 27 квітня 2011 року. Програма дає можливість мобілізувати духовні, душевні та фізичні сили молоді. Цікаві вправи знову ж таки з арттерапії допомагають студентам максимально розкритися у коучінгу, а викладачу вдосконалити свою майстерність.

Висновки. Сучасні вимоги до якості навчання студентів та постійного підвищення педагогічної кваліфікації підтверджують необхідність удосконалення професійної майстерності викладача у ВНЗ. Вона формується на базі психолого-педагогічних знань, а добувається вже у процесі викладання гуманітарних дисциплін. Слухачі курсів розуміють педагогічну майстерність як вміння володіти способами організації власної поведінки і впливати на аудиторію, як високий рівень рефлексії та оптимістичного прогнозування, як комунікативність та наявність перцептивних здібностей, як здатність до креативності. Але й викладач повинен розуміти це та намагатися ефективно рухатися у своєму покликанні.

1. Біблія або книги Святого Письма Старого й Нового Заповіту / переклад проф. Івана Огієнка. – Українське біблійне товариство. – 2002. – 1296 с.

2. Антоненко М.О. Застосування нових тренінгів у викладанні гуманітарних дисциплін // Проблеми емпіричних досліджень у психології. – Вип. 5. – К.: Гнозис, 2011. – С. 237-242.

3. Антоненко М.О. Удосконалення педагогічної майстерності за сучасних умов реорганізації вищої аграрної освіти / Марина Антоненко, Леся Бакай, Катерина Белікова // Освіта і управління. – 2004. – Том 7, №3-4. – С. 133-137.

4. Єльнікова Г.В. Методика викладання економічних дисциплін / Галина Єльнікова – К.: ЦППО АПН України, 2003. – 102 с.

5. Кузнецов М.А. Емоційне вигорання вчителів: основні закономірності динаміки / Марат Кузнецов, Оксана Грицук – Харків: ХНПУ, 2011. – 206 с.

6. Хомуленко Т.Б. Губристична мотивація як чинник прагнення до успіху: віковий аспект / Тамара Хомуленко, Карина Фоменко. – Харків: ХНПУ, 2012. – 222 с.

7. Hewitt P. Perfectionism in the Self and Social Contexts. Conceptualisation, Assesment and Association with Psychology // Journal of Personality and Social Psychology. – 2001. – № 5. – P.21-39.

АДАПТАЦІЙНІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

МОРЩАКОВА О.С.

Copyright © 2013

В умовах сьогодення конкретизується розуміння педагогічного процесу як своєрідного “інструменталізму” або “технології”, призначення яких – озброїти молодь знаннями, вміннями і навичками, які допоможуть їм вільно орієнтуватися й діяти в суспільстві. Інакше кажучи, йдеться про адаптацію людини до процесів становлення якісно нового соціуму ХХІ століття, про виховання у неї відповідних здібностей. Особливого значення адаптація набуває в умовах “перехідного суспільства”, коли цілеспрямоване формування здатності людини протистояти життєвим труднощам, належно себе поводити, зокрема, у “ринковій” практиці суспільних стосунків,